

ศึกษาวิเคราะห์บทบาทองค์กรสตรีด้านการแก้ปัญหาสตรี ในสังคมไทยปัจจุบันด้วยหลักพุทธธรรม

A Critical Study of Women Organizations Role in Solving the Social Problems by Buddhadhamma in Current Thai Society

รสสิริ นาทอง^{*}

พระครูภาวนาโพธิคุณ, ผศ.ดร., พระมหาสำราญ กนฺตมฺหาโร, ผศ.ดร., รศ.อุดม บัวศรี^{**}

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาบทบาทองค์กรสตรีที่ทำงานด้านการแก้ปัญหาสตรีในสังคมไทยปัจจุบัน ๒) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรม แนวคิด ทฤษฎี เพื่อการแก้ปัญหาและการพัฒนาองค์กรสตรีในสังคมไทยปัจจุบัน และ ๓) เพื่อวิเคราะห์บทบาทองค์กรสตรีด้านการแก้ปัญหาสตรีในสังคมไทยปัจจุบันด้วยหลักพุทธธรรม แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า แนวโน้มสถานภาพและบทบาทของสตรีไทยในอนาคต จากลำดับความเป็นมาของค่านิยมของสังคมไทยต่อผู้หญิง แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยยังคงมีค่านิยมและทัศนคติเชิงซ้อนต่อผู้หญิงแม้ว่าในบางเรื่องจะได้มีการปรับเปลี่ยนมุมมองและแนวคิด แต่บ้างสถานภาพของผู้หญิงก็ยังไม่เสมอภาคเท่าเทียมกับชาย บทบาทองค์กรสตรีที่ทำงานด้านแก้ปัญหาสตรีในการให้การศึกษาแก่สตรีด้วยโอกาสในสังคมไทยปัจจุบันใน คือ ๑) มหาปชาบดีเถรีวิทยาลัยในสังฆราชูปถัมภ์ เพื่อรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งค้นคว้า ทำนุบำรุงรักษาภูมิปัญญาไทยและท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์ให้เป็นคนดี คือ คิดดี พูดดี และทำดีตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา บริการวิชาการทางพระพุทธศาสนาแก่สังคมให้เกิดผลสัมฤทธิ์เป็นประจักษ์ชัดเจนต่อสังคมไทย และสังคมโลก และ ๒) เสถียรธรรมสถาน เพื่อใช้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม เผยแพร่ธรรมะแก่เพื่อนมนุษย์ สามารถนำธรรมะไปใช้ดับทุกข์ในชีวิตประจำวัน ให้มีชีวิตที่สงบร่มเย็นและเป็นประโยชน์ เพื่อสาธารณการทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยใช้หลักพุทธธรรมนำสังคม

* นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

** อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย



แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทสตรี เป็นกิจกรรมและวิธีการเพิ่มศักยภาพ ชีตความสามารถของผู้หญิงในการทำหน้าที่ของตนเองและเพื่อการทำหน้าที่ทางสังคมใน ๔ บทบาท ได้แก่ ๑) บทบาทความเป็นแม่ที่สมบูรณ์ ๒) บทบาทภรรยาที่สมบูรณ์ ๓) บทบาทการรักษาเอกลักษณ์สตรีไทย และ ๔) การฝึกฝนตนเองให้มีความรู้ แนวทางการบริหารพัฒนาบทบาทสตรีในองค์กรที่มีสภาพปัญหา ๔ ประการ ได้แก่ ๑) ภาครัฐและนโยบายการพัฒนาบทบาทสตรี ๒) ความไม่เข้มแข็งของกลุ่มสตรี ๓) วัฒนธรรมของสตรี และ ๔) การบริหารของผู้นำสตรี เพื่อการแก้ปัญหาและการพัฒนาองค์กรสตรีในสังคมไทยปัจจุบัน ๑) หลักการพึ่งตนเอง ๒) ความไม่ประมาท ๓) อหิงสธรรม ๔) สัมมาอาชีวะ ๕) การไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ๖) การละกิเลสและความโลภ หลักพุทธธรรมที่ใช้ในการแก้ปัญหา คือ ๑) หลักอริยสัจ ๔ ๒) หลักพรหมวิหาร ๔ ๓) หลักสังคหัตถ์ ๔ ๔) หลักสาราณียธรรม ๕) หลักเบญจศีล

รูปแบบการดำเนินการ การนำเสนอหลักการและวิธีการแก้ปัญหาขององค์กรสตรีในสังคมไทยปัจจุบัน โดยนำหลักพุทธธรรมเชิงบูรณาการและประยุกต์ใช้สำหรับองค์กรสตรี พัฒนาทั้งการสอนด้านวิชาการ การปฏิบัติธรรม เพื่อนำไปใช้จริง บูรณาการธรรมสู่วิชาการ สู่ชีวิตจริง เพื่อให้สตรีรู้จักประยุกต์หลักธรรมที่ได้เรียนไปประยุกต์ใช้เพื่อต่อต้าน แก้ปัญหาของตัวเอง ในชีวิตจริง เรียนรู้ นำหลักการให้การศึกษาพัฒนาคุณธรรม จากการปฏิบัติธรรม สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาชีวิตได้ บูรณาการเข้ากับเหตุการณ์ในชีวิตจริงของสตรี เพื่อไม่ให้เกิดปัญญาในสังคม จุดเด่นสตรีที่มีธรรมะสูง จุดเด่น สตรีได้ความรู้ และได้หลักการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ การให้การศึกษากับสตรียากไร้ ไร้โอกาส เป็นรูปธรรมยั่งยืน มั่นคง องค์กรนี้ได้ช่วยสร้างพื้นที่สตรีอีกพื้นที่หนึ่ง จุดเด่น พัฒนาสตรี รูปแบบการแก้ปัญหาให้กับสตรีเป็นรูปแบบมากขึ้น

คำสำคัญ: บทบาทองค์กรสตรี, การแก้ปัญหาสตรีในสังคมไทย, ด้วยหลักพุทธธรรม

Abstract

The main purposes of this thesis were: 1) to study the women's role on solving the women's problems in Thai societies, 2) to study Buddhadhamma, concepts and theories for solving and developing the women organization in the recent Thai society and 3) to analyze the women's role on solving the women's problems in the recent Thai society. A result of this research was shown through the descriptive analysis.

A result of this study was found that: the tendency of the women's conditions and future role in the recent Thai society shown Thai complex value and views about the women although there was some change of view points and concepts. However, some status for women was not equal to a man's status. The women organizations



stressing on resolving the women's chance of education in the recent Thai society were 1) Mahaprachabordee Royal Patronage Collage known as a source of collecting and storing the religious, cultural data, a source of general studies, preserving Thai local knowledge, making students as a good person through thinking, speaking and acting according to Buddhist principles, giving the Buddhist academic service to Thai societies and the world, and 2) Sathiarā Dhammasathan known as a place of practicing meditation, propagating the Buddhist principles for the people's daily suffering-cessation, peace and happiness, and demonstrating how to develop the quality of life in the communities according to Buddhist principles.

A concept of developing the women's role was an activity and a method to grow the women's potential to complete their duty in the society. Their four roles were 1) a mother, 2) a wife, 3) preservation of Thai women's identity, and 4) self-training. A way of developing the women's role faced four problems: 1) the government and the policy of developing the women's role, 2) the women's weakness, 3) the women's culture and 4) the women leader's administration. Principles for solving and developing the women organization in the recent Thai societies were 1) self-reliance, 2) carefulness, 3) Ahinsadhamma, 4) Right Livelihood, 5) no exploitation of self and the others and 6) cessation of defilement and greed. The Buddhist principles for solving these problems were 1) Four Noble Truths, 2) four sublime states of mind, 3) four bases of sympathy, 4) four sates of conciliation and 5) five precepts.

A model of managing and resolving the problems in the women organization in the recent Thai society was possibly done according to the integrated Buddhist principles to develop it in respect of a teaching process, academic knowledge and Dhamma practice. The integrated principle for the daily use was done to help the women to resolve their problems, study more Buddhist principles, and protect the future problems in the society. A prominent point of the women who learned Buddhist principles was the daily in the society. That the women had high education was a way of sustainable, stable life. These organizations created a possible model to solve the women's problems.

Keyword: Women Organizations Role, Solving the social problems, Buddhadhamma



๑. บทนำ

สืบเนื่องจากทัศนคติหรือแนวคิดที่เห็นว่าชายหญิงที่เกิดมาในโลกนี้ มีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ทั้งชายและหญิง จึงควรมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง แต่โดยภาพรวมแล้วจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าในเกือบทุกสังคม ทุกวัฒนธรรม ชายมักได้รับบทบาทสำคัญกว่าและมีฐานะที่แสดงถึงความเหนือกว่าสตรีเพศในเกือบทุกด้าน ถึงแม้จะมีการประชุมระดับชาติ และระดับนานาชาติมาตลอดช่วงเวลานานกว่าห้าทศวรรษ การส่งเสริมบทบาทและหน้าที่ของสตรีก็ยังไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรในหลายๆ สังคม อย่างบทบาทของแม่ชีเทเรซา ซึ่งเป็นนักบวชในนิกายไอริช ต่อมาตั้งสมาคมการกุศลของมิชชันนารีในกัลกัตตาแห่งประเทศอินเดีย และได้เปลี่ยนสัญชาติเป็นคนอินเดีย ได้ตั้งโรงเรียนตามธรรมชาติสำหรับเด็กกำพร้า และตั้งศูนย์รักษาคนเป็นโรคเรื้อนได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ และได้รับรางวัลจากยูเนสโกในสาขาเดียวกันในปี พ.ศ. ๒๕๓๕

สตรีที่ได้รับความรุนแรง และการกดขี่ทางเพศจากคนในครอบครัวและคนใกล้ตัวขาดการศึกษา มีอาชีพที่ไม่มั่นคง ยากจน ขาดศีลธรรม

ปัญหาการแย่งชิงสามีภรรยาอยู่มาก การฉุดคร่าสตรีด้วยกัน การบังคับคลุมถุงชนกับบุตรในครอบครัวตนเพื่อพยุงฐานะทางเศรษฐกิจ ปัญหาการติดสารเสพติด จากรายงานข้อมูลประชากรโลก ปีพุทธศักราช ๒๕๕๔ พบว่าสตรีไทย ร้อยละ ๓๔ ที่มีสตรีมีอัตราการไม่รู้หนังสือมีมากกว่าผู้ชายถึง ๒ เท่า และสตรีร้อยละ ๑๗ มีความรู้เพียงระดับประถมศึกษาตอนต้นเท่านั้น^๑ นับว่าเป็นปรากฏการณ์ที่น่าเป็นห่วงสตรีในระดับโลกและสตรีในสังคมไทย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงมอบหน้าที่หลักสำคัญของสตรีไทย ๔ ประการ คือ ๑) พึ่งทำหน้าที่แม่ให้สมบูรณ์ ๒) พึ่งทำหน้าที่ของแม่บ้าน ๓) พึ่งรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นสตรีไทย และ ๔) พึ่งฝึกฝนตนเองให้มีความรู้ความสามารถยิ่งขึ้น หากสตรีไทยทุกคนตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ทั้ง ๔ ประการนี้ ได้ก็จะส่งผลให้ครอบครัวไทย สังคมไทยและประเทศชาติมีความสุข ความเจริญ นำไปสู่การพัฒนาด้านอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง และสตรีไทยจักเป็นที่ยกย่อง ชื่นชมของสังคมโลกตลอดไป^๒ ดังพระเชมาเถรีผู้มีความเฉลียวฉลาด เป็นผู้เรียนรู้มากจากการศึกษามาก ปฏิบัติมาก ผู้หญิงไทยมีความกระตือรือร้นในฐานะทางสังคม ไม่มีใครที่จะกล้าปฏิเสธผลงานอันทรงคุณค่า

^๑ จำเนียร ทรงฤกษ์, *ชีวประวัติพุทธสาวิกา*, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพ่อหลวง แม่พัว ทรงฤกษ์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๓.

^๒ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชดำรัสในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ ทรงเปิดโครงการรวมพลังสตรีไทย เทิดไถ้องครุฑาธิณี และพระราชทานวันสตรีไทย ณ อาคารใหม่สมออัมพรพระราชวังดุสิต วันศุกร์ที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๒๖. แหล่งที่มา: <http://www.gender.dip.go.th> [๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕].



ของสตรี ซึ่งมีสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เป็นแบบอย่างที่ดีในกิจกรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ ทั้งหลาย นอกจากนั้น ผู้หญิงไทยยังเป็นที่ยอมรับ ว่ามีความสามารถชั้นสูง เช่น นายกรัฐมนตรี อธิการบดี คณบดี หมอ ทนายความ และนักธุรกิจ สตรีเองก็ไม่ได้ประมาทในสิทธิและประโยชน์ที่ตน จะพึงทำได้ กลับยิ่งต้องแสดงให้สังคมได้รับรู้และ เห็นถึงพลังความสามารถของตน^๓

สำหรับบทบาทของสตรีกับการแก้ปัญหา ของสตรีนั้นมีหลายท่าน เช่น แม่ชีคັນสนีย์ เสถียร สุต มีการประยุกต์การพัฒนาสตรีมาใช้ในสังคมไทย คือ การทำให้ “โลกนี้มีธรรมเป็นมารดา” หรือการ ทำให้ในใจของผู้คนมีธรรมะนั้นเอง เพื่อสร้าง ความสุขสงบสันติแก่โลกใบนี้ ด้วยวิธีการต่างๆ เป็นการ สร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญในการมีธรรมะ เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงจิตใจตน การสร้างค่านิยมที่ถูก ต้องในสังคม เป็นต้น^๔ ได้ก่อตั้งเสถียรธรรมสถาน ขึ้นเพื่อส่งเสริมการศึกษาธรรม ปฏิบัติธรรม เผยแผ่ ธรรม และได้พัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลใน ชุมชน เน้นชีวิตเด็ก สตรี และนักบวชสตรี เพื่อแบ่ง

ปันความสุขสงบเย็นต่อเพื่อนมนุษย์ให้สามารถ ดำรงชีวิตอยู่ได้โดยปราศจากปัญหา ได้รับรางวัล Spiritual Leadership Award^๕ สำหรับคุณแม่สิริ กรินชัย ได้สอนธรรมปฏิบัติให้แก่ประชาชนทั่วไป ทั้งใน ต่างจังหวัด ทั่วประเทศ และในต่างประเทศ เช่นในสหรัฐอเมริกา ซึ่งท่านจะไปสอนปีละ ๓ เดือน^๖

การพัฒนาตนของสตรีในทางพระพุทธ ศาสนาที่ประพุดิพรหมจรรย์ในพุทธบริษัท^๗ ซึ่ง ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา ในสมัย เมื่อครั้งพุทธกาล สตรีสามารถแก้ไขปัญหาชีวิตได้ โดยมุ่งแสวงหาความสงบ ความสุขและความสันติ ตามรอยพระพุทธองค์ ถึงแม้ว่าสตรีเหล่านั้นจะมา จากราชินิกุล^๘ จากครอบครัวที่มั่งคั่งหรือยากจน หรือมีอาชีพที่สังคมรังเกียจก็ตาม สตรีเหล่านั้นได้ ศึกษาเรียนรู้ธรรมะได้รับความสงบสุขร่มเย็นและ ได้รับผลจากการปฏิบัติตนโดยการออกบวชเป็น ภิกษุณีและปฏิบัติตนในความเป็นอุบาสิกาของสตรี ทำให้สตรีรู้หลักในการประยุกต์หลักธรรมในทาง พระพุทธศาสนามาปฏิบัติตนในชีวิตจริงของตน

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๓.

^๔ สโรชา คุณธิพงษ์, “การศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาสตรีตามทัศนาของแม่ชีคັນสนีย์ เสถียรสุต”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๑.

^๕ วรทัศน์ วัชรวลี, “แม่ชีคັນสนีย์ เสถียรสุต สาวิกาแห่งสวนสันติภาพ”, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ดอกโมกซ์, ๒๕๔๕), หน้า ๓๓.

^๖ พระมหานงค์ อัมไพ, “การศึกษาวิเคราะห์คำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมกับการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของ คุณแม่สิริ กรินชัย”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๔๖.

^๗ จำเนียร ทรงฤกษ์, *ชีวประวัติพุทธสาวิกา*, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพ่อหลวง แม่พัว ทรง ฤกษ์, ๒๕๕๓), หน้า ๑.

^๘ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, *เรื่องเล่าจากวังหลวง*, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ สยามอินเตอร์บุ๊ค, ๒๕๕๓), หน้า ๑๖๖.



ทำให้ลดปัญหาหรือปัญหาน้อยลงและช่วยดำรงพระพุทธศาสนาซึ่งสตรีในศาสนาอื่นเช่นไม่สามารถประกอบพิธีกรรมได้^๘

จากปัญหาหรือภัยที่คุกคามความมั่นคงและคุณภาพชีวิตของสตรีดังกล่าว จึงมีองค์กรต่างๆ เกิดขึ้นมากมายในโลกและในประเทศไทยปัจจุบัน องค์กรสตรีเหล่านี้ได้พยายามดิ้นรนเพื่อที่จะพยายามศึกษาค้นคว้าแสวงหาหนทางแก้ไขปัญหาหรือทางรอดจากปัญหาเหล่านั้นให้กับสตรี ผลลัพธ์ที่ได้จากความพยายามเหล่านั้น จึงทำให้เกิดมีการพัฒนาการในด้านต่างๆ มากมายทั้งการนำหลักพุทธธรรมมาปฏิบัติ ดังเช่น ที่เสถียรธรรมสถานนำมาปฏิบัติอยู่ที่มหาปชาบดีเถรีในสังฆราชูปถัมภ์ ในการให้การศึกษากับสตรีที่ด้อยโอกาสในสังคม จะเห็นได้ว่า สตรีจึงไม่ใช่เพศที่คอยก้มรับกรรมอันตรายหรือเป็นที่สร้างกรรมทางต่ำของใครๆ อย่างไรสติปัญญา แต่สตรีควรอย่างยิ่งที่ต้องตระหนักว่าตนเองไม่ใช่เพศอ่อนแอคอยแต่เป็นข้างเท้าหลัง โดยเฉพาะเพื่อสตรีด้วยกันเองแล้วต้องถือเป็นความรับผิดชอบที่ต้องช่วยเหลือกัน เพราะไม่มีใครที่จะเข้าใจสตรีได้ดีกว่าสตรีด้วยกันเอง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทขององค์กรสตรีด้านการแก้ปัญหาสตรีในสังคมไทยปัจจุบันด้วยหลักพุทธธรรม เพื่อศึกษาบทบาทองค์กรสตรีด้านการแก้ปัญหาสตรีในสังคมไทยปัจจุบัน เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีบทบาทของสตรีและการแก้ปัญหาสตรีด้วยหลักพุทธธรรมใน

พระพุทธศาสนาเถรวาท และเพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทขององค์กรสตรีด้านการแก้ปัญหาสตรีในสังคมไทยปัจจุบันด้วยหลักพุทธธรรม หากผู้วิจัยได้ทำการศึกษาใน ๒ องค์กร เพื่อแก้ปัญหาสตรีในสังคมไทยปัจจุบันนี้ จะเป็นความหวังในการขยายผลในการนำรูปแบบและวิธีการแก้ปัญหาสตรีจาก ๒ องค์กรนี้ ในพื้นที่อื่นๆ ในสังคมไทยจึงมีความจำเป็นมากในสังคมไทยในสถานการณ์ปัจจุบันในอันจะให้ความร่วมมือกับ ๒ องค์กรนี้ ในการพัฒนาสตรีในสังคมไทยเพื่อให้เป็นผู้นำหลักพุทธธรรมพัฒนาตนเอง องค์กรสตรี สังคม และประเทศชาติต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรสตรีด้านการแก้ปัญหาสตรีในสังคมไทยปัจจุบัน
๒. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีบทบาทของสตรี และการแก้ปัญหาสตรีด้วยหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท
๓. เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทขององค์กรสตรีด้านการแก้ปัญหาสตรีในสังคมไทยปัจจุบันด้วยหลักพุทธธรรม

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จะปฏิบัติการศึกษาวิจัยด้วยเอกสาร(Documentary Research) ในพระ

^๘ ปรีชา ช่างขวัญยืน, *สตรีในคัมภีร์ตะวันออก*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๘๙.



ไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ เป็นข้อมูลปฐมภูมิ จากตำรา เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ และการวิเคราะห์สรุปภาคสนามจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept. Interview) เป็นข้อมูลทุติยภูมิ การวิจัยในครั้งนี้มีลักษณะเป็นพุทธจริยศาสตร์ประยุกต์ (Applied Buddhist Ethics) ซึ่งจะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากองค์กรสตรีที่ปฏิบัติกรวิจัยทั้ง ๒ องค์กรใน ๑) เสถียรธรรมสถาน กรุงเทพมหานคร และ ๒) มหาปชาบดีเถรีวิทยาลัยในสังฆราชูปถัมภ์ ทั้งการสัมภาษณ์เดี่ยวรายบุคคลและการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสรุปการวิเคราะห์โดยวิธีการเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) ในการศึกษาบทบาท ๒ องค์กรสตรีในสังคมไทย ใน ๑) เสถียรธรรมสถาน กรุงเทพมหานคร และ ๒) มหาปชาบดีเถรีวิทยาลัยในสังฆราชูปถัมภ์ในเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์บทบาทขององค์กรสตรีด้านการแก้ปัญหาสตรีในสังคมไทยปัจจุบันด้วยหลักพุทธธรรม โดยมุ่งเน้นที่จะศึกษา ๑) เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรสตรีด้านการแก้ปัญหาสตรีในสังคมไทยปัจจุบัน ๒) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีบทบาทของสตรี และการแก้ปัญหาสตรีด้วยหลักพุทธธรรม ในพระพุทธานุชาตและ ๓) เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทขององค์กรสตรีด้านการแก้ปัญหาสตรีในสังคมไทยปัจจุบันด้วยหลักพุทธธรรม โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

๑. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ประกอบด้วย ๑) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) โดยศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลง

กรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ อันเป็นข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) เป็นหลักในการศึกษาวิเคราะห์บทบาทขององค์กรสตรีด้านการแก้ปัญหาสตรีในสังคมไทยปัจจุบันด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับเนื้อหาที่ต้องการรายละเอียดเพิ่มเติมผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) และ ๒) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) โดยศึกษาข้อมูลจาก เอกสารอื่นๆ ตำรา ข้อเขียนเชิงวิชาการ บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องศึกษาวิเคราะห์บทบาทขององค์กรสตรีด้านการแก้ปัญหาสตรีในสังคมไทยปัจจุบันด้วยหลักพุทธธรรม

๒. ขอบเขตด้านประชากร เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) เดี่ยวและกลุ่ม (Focus Group) ในการสัมภาษณ์เชิงลึกเดี่ยวองค์กรละ ๕ คน รวมเป็น ๑๐ คน ผู้ให้ข้อมูลคือผู้บริหาร ๑ คน ครู ๒ คน ผู้เรียน ๒ คน สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มโดยเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน ๔ คน ในแต่ละองค์กร รวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์ (In-dept. Interview) เดี่ยว กลุ่ม (Focus Group) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการแก้ปัญหาสตรีใน ๒ องค์กรเพื่อที่จะนำไป สรุปเป็นองค์ความรู้แต่ละองค์กรโดยการวิเคราะห์แยกแต่ละองค์กร และนำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิต่อไป

๓. ขอบเขตด้านพื้นที่ โดยกำหนดทั้ง ๒ องค์กรที่จะศึกษา ดังนี้ ๑) เสถียรธรรมสถาน จังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรให้การพัฒนาสตรีในสังคมไทยโดยใช้หลักพุทธธรรม และ ๒)



มหาปชาชาติเถรีวิทยาลัยในสังฆราชูปถัมภ์ จังหวัด นครราชสีมา เป็นองค์กรให้การศึกษากับสตรีใน สังคมไทย

๔. สรุปผลการวิจัย

๑. บทบาทขององค์กรสตรีด้านการแก้ปัญหา สตรีในสังคมไทยปัจจุบัน จากการศึกษาวิจัยในครั้ง ผู้วิจัยสรุปข้อค้นพบได้ว่า ปัจจุบันปัญหาความ รุนแรงต่อผู้หญิง เป็นปัญหาร่วมกันของผู้หญิงทั่ว โลก และได้รับการยอมรับว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของ การละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้หญิง การใช้ความรุนแรงใดๆ อันสืบเนื่องมาจากแตกต่างระหว่างหญิง ชาย ซึ่งมีผลหรือมักจะมีผล ทำให้เกิดอันตรายหรือ ความเดือดร้อน ทางกาย ทางเพศ หรือทางจิตใจ ต่อผู้หญิง ซึ่งความรุนแรงต่อผู้หญิงนั้นเกิดขึ้นได้ใน ทุกมิติของสังคม ทั้งในครอบครัว ในชุมชน สถาน ที่ทำงานและสถาบันการศึกษา และมาตรการทาง กฎหมาย เช่น การบัญญัติกฎหมาย ปรับปรุง กฎหมาย เพิ่มบทลงโทษกับผู้กระทำความรุนแรง ต่อผู้หญิงในหลายรูปแบบ

แนวโน้มสถานภาพและบทบาทของ สตรีไทยในอนาคต จากลำดับความเป็นมาของค่านิยมของสังคมไทยต่อผู้หญิง แสดงให้เห็นว่าสังคม ไทยยังคงมีค่านิยมและทัศนคติเชิงซ้อนต่อผู้หญิง แม้ว่าในบางเรื่องจะได้มีการปรับเปลี่ยนมุมมอง และแนวคิด แต่บ้างสถานภาพของผู้หญิงก็ยังไม่

เสมอภาคเท่าเทียมกับชาย มีแนวโน้มว่าจะได้รับการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้ ๑) ปัจจัยทางการเมือง การปกครอง และ ๒) ปัจจัยทางสังคม ดังนั้น จึงมีความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งที่ นโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บท ด้านสิทธิมนุษยชนฉบับนี้ จะต้องกำหนดมาตรการคุ้มครองและ ป้องกันการละเมิดสิทธิ มนุษยชนของสตรี ทั้งใน ทางกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อปฏิบัติทางสังคม ให้ครอบคลุม ประเด็นต่างๆ อย่างรอบด้าน คือ ๑) สิทธิสตรีที่ยังไม่เท่าเทียมกับบุรุษด้านกฎหมาย ๒) สิทธิสตรีกับกระบวนการยุติธรรม ๓) สิทธิสตรีกับการมีส่วนร่วมในการบริหารและการเมือง ๔) สิทธิ สตรีกับความรุนแรง และ ๕) สิทธิสตรีกับการค้า มนุษย์ทั้งในประเทศและข้ามชาติ และการถูก ปฏิบัติเยี่ยงทาส คำนียามของการค้ามนุษย์^๔

บทบาทขององค์กรสตรีที่ทำงานด้าน การนำหลักพุทธธรรมมาให้สตรีได้เรียนรู้และ ปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาสตรีในสังคมไทยปัจจุบันใน เสถียรธรรมสถาน เสถียรธรรมสถาน กรุงเทพมหานคร ได้ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้เป็นสถานที่ ปฏิบัติธรรม เผยแพร่ธรรมะแก่เพื่อนมนุษย์ สามารถนำธรรมะไปใช้ดับทุกข์ในชีวิตประจำวัน ให้มีชีวิตที่สงบร่มเย็นและเป็นประโยชน์ เพื่อสาดิต การทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยใช้ หลักพุทธธรรมนำสังคม เพื่อเปิดโอกาสให้สตรีที่มี ความพร้อมในด้านต่างๆ ได้มาเรียนรู้หลักพุทธ

^๔ สัมภาษณ์ พระครูบวรคณานุศาสน์ ผู้อำนวยการมหาปชาชาติเถรีวิทยาลัยในสังฆราชูปถัมภ์ ดร.แม่ชีดวงพร คำหอมกุล รองผู้อำนวยการ อาจารย์สุณี นิยมสวัสดิ์ คณาจารย์ แม่ชีถนอม จิตมณี คณาจารย์, รศ.ดร.แม่ชีโพธิ์ราเช ทิพย์ ทัศนีย์ คณาจารย์ แม่ชีสุจิตรา ตาลกนกธารา นิสิต และอาจารย์ศรีสลั อุปมัย คณาจารย์, ๘ ธันวาคม ๒๕๕๘.



ธรรม ทำแบบฝึกหัดธรรมะร่วมกัน ในการให้และการรับ ผ่านการทำงานเพื่อสังคม อันจะเป็นประโยชน์แก่สตรีเองและบุคคลอื่นผู้อื่น^{๑๐} แมชี คันสนีย์ยังเป็นผู้ก่อตั้งสถาบัน “สาวิกาสิกขาลัย” สถาบันการศึกษาเพื่อส่งเสริมการบรรลุธรรม โดยเปิดสอนหลักสูตรสาขาวิชาศาสตร์และศิลป์แห่งชีวิต โดยจะเริ่มเปิดวิทยาลัยด้วยโครงการปริญญาโท ปริญญาเอก และหลักสูตรนานาชาติในอนาคต ภายใต้การทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. แนวคิด ทฤษฎีบทบาทของสตรีและการแก้ปัญหาสตรีด้วยหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท แนวคิดการบริหารการพัฒนาประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ ส่วนแรก หมายถึงลักษณะของสมรรถนะทางการบริหารเพื่อการพัฒนาและวิธีการที่จะเพิ่มสมรรถนะเหล่านั้น และส่วนที่สอง หมายถึง องค์กรและการจัดการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนา^{๑๑} การแก้ปัญหาและการพัฒนาองค์กรสตรีในสังคมไทยปัจจุบัน ๑) หลักการพึ่งตนเอง ๒) ความไม่ประมาท ๓) อหิงสธรรม ๔) สัมมาอาชีวะ ๕) การไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น และ ๖) การละกิเลสและความโลภ หลักพุทธธรรมที่ใช้ในการแก้ปัญหา คือ ๑) หลักอริยสัจ ๔ ๒) หลักพรหมวิหาร ๔ ๓) หลักสังคหวัตถุ ๔ ๔) หลักสาราณียธรรม และ ๕) หลักเบญจศีล

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทสตรีเป็นกิจกรรมและวิธีการเพิ่มศักยภาพ ชีตความสามารถของผู้หญิงในการทำหน้าที่ของตนเองและเพื่อการทำหน้าที่ทางสังคมใน ๔ บทบาท ได้แก่ ๑) บทบาทความเป็นแม่ที่สมบูรณ์ ๒) บทบาทภรรยาที่สมบูรณ์ ๓) บทบาทการรักษาเอกลักษณ์สตรีไทย และ ๔) การฝึกฝนตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ นอกจากนี้แนวคิดเชิงสตรีนิยมยังมีมุมมองในแนวคิดระบบปีตาธิปไตย การควบคุมเนื้อตัวร่างกาย เรื่องเพศของสตรีว่า ผู้หญิงเป็นเหยื่อทางเพศ และผู้หญิงยังขาด ๑) อำนาจต่อรองในเรื่องเพศ ๒) การควบคุมเนื้อตัว ร่างกายของตนเอง ๓) ความปรารถนาทางเพศตามความต้องการ ๔) การพยายามเข้าถึงการทำแท้งปลอดภัย ๕) การแยกเพศวิถีออกจากภาวะการเจริญพันธุ์และบทบาทแม่และเมีย ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ปัญหาสตรีในสังคมไทย ๑) สภาพปัญหาในการบริหารพัฒนาบทบาทสตรี ความเป็นนายกสตรีบางครั้งก็ทำงานได้ลำบากยิ่ง ทำให้เกิดช่องว่างในสังคมที่มีบรรทัดฐานไม่เท่าเทียมกัน ๒) สภาพปัญหาการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับบทบาทสตรี ๔ ด้าน คือ ด้านการเป็นแม่ที่ดี ด้านการเป็นภรรยาที่ดี ด้านรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นสตรีไทย และด้านการฝึกฝนตนเอง ในคัมภีร์มงคลสูตร^{๑๒} กล่าวว่า สถานภาพของมารดาเปรียบไว้ ๔ ประการ ได้แก่

^{๑๐} สัมภาษณ์ แมชีฝน พาวิระ ผู้ปฏิบัติธรรม นางสาวฐิติญา ทรรคนะวรี ผู้ปฏิบัติธรรม นางสาวชุกา มาลา ผู้ปฏิบัติธรรม นางสาวยลดา ตะเคียนราม อุบาสิกา และนางสาวธีราภรณ์ ทวดไธสง อุบาสิกา, ๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๑๑} ดิน ปรัชญพฤทธิ์, การบริหารการพัฒนา ความหมาย เนื้อหา แนวทาง และปัญหา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๔.

^{๑๒} มงคล. ๑/๒๙๔/๒๘๐/๒๘๑.



เป็นพรหมของบุตร คือ มารดามาคำนี้ถึงความผิดพลาดที่ลูกทำแก่ตน เช่น เมื่อยังเล็กลูกน้อยยอมขกต้อย ตบตีแม่ไปด้วยความไม่ตั้งใจและเป็นไปตามประสาของเด็ก ทำให้แม่ไม่รู้สึกรังเกอธ แต่จะรู้ชอบในกิริยาอาการของลูกแบบนั้น ๓) เป็นบูรพาจารย์ของลูก คือ เป็นครูคนแรกที่สั่งสอนลูกให้เป็นคนดี เช่น การนั่ง การยืน ควรเรียกว่า นี้ แม่ นี้พ่อ นี้ป่าน้ำ อา ลุง เป็นต้น และ ๔) เป็นผู้เปิดโลกให้ลูก คือ เป็นผู้ที่ยอดเยี่ยมนอมลูกในวันแรกเกิด นอกจากนี้พระพุทธร่องค์ทรงตรัสว่า ที่สตรีที่มีคุณลักษณะของแม่ที่สมบูรณ์ จะทำให้คนยกย่องสรรเสริญและเป็นแม่ที่โลกต้องการ^{๑๓} และยังตรัสว่าแม่เป็น อหุไนยคคิ คือ แม่สามารถให้โทษแก่โลกได้หากลูกทำผิด^{๑๔} แม่เป็นกัลยาณมิตร หมายความว่า แม่เป็นมิตรสนิทใจในเรื่องของตน^{๑๕} สำหรับหลักพุทธธรรม ๔ ประการ ได้แก่ ๑) หลักเมตตา ๒) หลักการให้ ๓) หลักศีล และ ๔) หลักภาวนา เป็นหลักธรรมสำหรับการเสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้นในสังคมอันจะนำมาซึ่งความสุข ความสันติ ความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้า ทั้งทั้งหลายทั้งปวงเพราะหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนามีความสำคัญอย่างมากต่อการบริหารองค์กรสตรี หากขาดหลักพุทธธรรมจะทำให้การทำงานเป็นไปอย่างยากลำบาก เพราะความเชื่อถือของคนในท้องถิ่นต่างก็จับตามองผู้นำสตรีอย่างใกล้ชิดที่สุด

๓. บทบาทของกรสตรีด้านการแก้ปัญหาสตรีในสังคมไทยปัจจุบันด้วยหลักพุทธธรรม บทบาทของกรสตรีมหาปชาบดีเถรีวิทยาลัยในสงฆราชูปถัมภในปัจจุบัน เป็นองค์กรนาร่องสร้างสตรีที่เป็นคนดีให้สังคม จากการเรียนรู้และการปฏิบัติที่คอยดูแลเมื่อมีความเดือดร้อนทุกรูปแบบ เช่น สตรีถูกทำร้ายทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ สตรีขาดโอกาส ไม่มีที่อยู่ โดยการดูแลให้การศึกษาให้ที่อยู่ ช่วยแก้ปัญหาและส่งต่อในสถาบันต่อไป ร่วมกับกลุ่มนักกฎหมาย นักสังคมสงเคราะห์ ช่วยเหลือหรือสร้างคนดีได้ บริการ สอนวิชาการ สอบหลักธรรม สอบหลักการปฏิบัติธรรมและการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของสตรี ประพฤติปฏิบัติวัตรตัวอย่างที่ดีในฐานะครู ในฐานะแม่ชีให้นิสิตได้ปฏิบัติตามรอย การประยุกต์ใช้ธรรมะในชีวิตจริง ช่วยกันแก้ปัญหาให้สตรีทุกรูปแบบ ที่สามารถให้การศึกษาควบคู่ไปกับการพัฒนาสตรีที่มีธรรมะไปพร้อมกัน เป็นสถานที่ทำกิจวัตรให้เป็นบุญด้วยทางของมรรค ๘ ทางแห่งความพอดี ฝึกให้สตรีมีหิริโอตตัปปะ ละอายชั่วกลัวบาป ให้เกียรติผู้ที่มีอำนาจเหนือตนอย่างมีคารวะธรรม ให้สตรีได้มีเทวธรรม จะได้อยู่ไกลจากพาลชน ให้ได้มีอิทธิบาท ๔ ทางธรรมของโลก ให้เรียนรู้หลักธรรม สังคหัตถุ (ธรรมของฆราวาสให้นิสิตปฏิบัติธรรมเป็นตัวตน ให้หลักการ ศึกษา เรียนรู้นักธรรม ตรี โท ในชั้นเรียน ปฏิบัติระเบียบสวดมนต์ นั่งสมาธิ

^{๑๓} อจ.ทุก (บาลี). ๒๐/๔/๖๑.

^{๑๔} อจ.สตตก. (บาลี). ๒๓/๔๔/๔๖-๔๗.

^{๑๕} ส.ส (บาลี). ๑๕/๑๖๓/๕๐.



บทบาทองค์กรสตรีเสถียรธรรมสถาน ที่ทำงานด้านการแก้ปัญหาสตรีในสังคมไทย ปัจจุบันช่วยเหลือสตรีที่มีปัญหาทุกรูปแบบ ทั้งนี้แก้ปัญหาโดยให้การศึกษ ฝึกปฏิบัติธรรมจะช่วยสตรีพ้นปัญหาในชีวิตจริงในสังคมได้มาก มีหน้าที่แต่งตัว (พระธรรมวินัย) ให้สตรีได้งาม ให้ได้อยู่ในสถานธรรมของพุทธ ได้อยู่ในพระธรรมวินัย หลักของปัญญา ให้มีความฉลาดในการนำไปใช้ข้างนอกให้เป็น เป็นผู้สั่งสมบุญทุกโอกาส ธรรมะป้องกันการตั้งครรภ์แบบมิชอบ^{๑๖} การต่อต้านสารเสพติดทุกประเภท คุณธรรม ความรัก ความเมตตา ให้เข้าใจหลักกฎหมาย ผู้หญิงหรือสตรีที่จะมีความสุข ต้องมีเสรีภาพ ไม่ต้องการคนเก่งเท่าไรแต่ต้องการคนดีทำให้สตรีพ้นทุกข์ เบาทุกข์ ช่วยเหลือตนเองได้ ให้แสงสว่างปัญญา หลักความพอดี หลักการเข้าถึง ศิล สังคหวัตถุธรรม อิทธิบาท ๔

๕. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า ปฏิญญาสากลว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน และปฏิญญาสหประชาชาติชนบทที่ว่าด้วยการขจัดการดูถูก กดขี่และกีดกันหญิง แสดงให้เห็นประจักษ์ว่า มนุษย์ทุกคนนั้นเกิดมามีความเป็นอิสระเสรีและเสมอภาคกันในเกียรติศักดิ์และสิทธิ ไม่ว่าจะเป็นเพศใด แต่สตรีเคยมีสิทธิอันชอบธรรมซึ่งมีผลทำให้สภาพของสตรีมีความมั่นคง

ทัดเทียมกับบุรุษ ทั้งในด้านการดำรงชีพของตนเองและการอยู่ร่วมในสังคมหรือไม่ จากสิ่งที่กล่าวไปข้างต้นทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทและสถานภาพของสตรีในประวัติศาสตร์ ตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนถึงรัชกาลที่ ๖ จนมาเมื่อเปลี่ยนผ่านสังคมในช่วงยุคปัจจุบัน สตรีมีสิทธิและเสรีภาพ ในด้านต่างๆ ที่ดูเหมือนจะเท่าเทียมกับบุรุษ แต่แท้ที่จริงแล้วสตรีได้รับสิทธิที่เป็นอิสระอย่างแท้จริงหรือในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ อันเป็นบทกฎหมายหลักสูงสุดของประเทศ ได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิสตรีไว้กล่าวคือ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยความเสมอภาค “มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน” สอดคล้องกับเพ็ญแข บัวภา^{๑๗} จากการศึกษาเรื่อง “การป้องกันและแก้ไข ปัญหาความรุนแรงทางเพศต่อสตรีตามหลักพระพุทธศาสนา” ได้สรุปผลการวิจัยการแก้ไข ปัญหาความรุนแรงทางเพศต่อสตรีตามหลักพระพุทธศาสนา ปัญหาจากปัจจัย ๒ ทาง คือ ๑) ปัจจัยภายในตนเอง ๒) ปัจจัยภายนอกคือการเลี้ยงดูหรือสิ่งแวดล้อม และผู้วิจัยได้เสนอแนะให้พัฒนาตนเองในหลักธรรมในพระพุทธศาสนา และประยุกต์หลักธรรมเพื่อพัฒนาบุรุษ สตรีให้เป็นคนดีในครอบครัว สังคมตามพระพุทธศาสนา ใน

^{๑๖} วรทัศน์ วัชรวสี, แมซีคีนสนีย์ เสถียรสุต สาวิกาแห่งสวนสันติภาพ, (กรุงเทพมหานคร : ดอกโมกข์, ๒๕๕๕), หน้า ๘๕.

^{๑๗} เพ็ญแข บัวภา, “การป้องกัน และแก้ไข ปัญหาความรุนแรงทางเพศต่อสตรีตามหลักพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๕.



ปัจจุบันนี้สตรีไทยได้รับสิทธิเท่าเทียมกับบุรุษในเกือบทุกด้าน เป็นต้น ว่าด้านการเมือง สังคม การศึกษา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิความเสมอภาคกับบุรุษนั้น สตรีไทยมีความก้าวหน้ายิ่งกว่าสตรีชาติอื่นๆ อีกหลายชาติ แต่อย่างไรก็ดี ยังคงมีเกณฑ์ตลอดจนบทบัญญัติบางประการในกฎหมายที่จำกัดสิทธิสตรีอยู่อีก มีได้รับการพิจารณาแก้ไขให้สอดคล้องกับสภาพของเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้วิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงไป

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันกฎหมายที่คุ้มครองด้านสิทธิสตรีจะมีอยู่มากมาย แต่ในปัจจุบันข่าวคราวเกี่ยวกับผู้หญิงที่ปรากฏในสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ยังคงแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงยังคงถูกทารุณกรรม เอารัดเอาเปรียบ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัญหาที่สะท้อนถึงรากฐานค่านิยมและทัศนคติของสังคมไทยยุคปัจจุบันที่มองผู้ชายเป็นใหญ่ไม่แตกต่างกับสังคมไทยในอดีตที่ผ่านมา คงจะไม่มีทางใดที่จะดีไปกว่าปลูกจิตใต้สำนึกให้คนเคารพและตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิสตรี ในฐานะที่เป็นผู้หญิงเป็นเพศแม่ที่จะทำให้มนุษยชาติดำรงเผ่าพันธุ์อยู่ต่อไปได้ และเป็นเพศที่มีความสำคัญไม่ต่างกับเพศชาย ทุกวันนี้ผู้หญิงไทยได้พลิกผันบทบาทตัวเอง จากอดีตที่เคยอยู่กับैयाฝักกับเรือนเพื่อทำหน้าที่ของความเป็นภรรยาและแม่ในการดูแลสามีและลูกไม่ทำให้ขาดตกบกพร่อง แต่ในปัจจุบันทำหน้าที่แม่บ้าน

อย่างเดียว อาจทำให้ความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัวไม่สมบูรณ์นั่นคือ อาจส่งผลต่อความเป็นอยู่และความสะดวกสบายที่พึงจะได้รับตามสภาพของสังคมทั่วไป สอดรับกับพระบุญแทน ชันส์ศรี^{๑๔} จากการศึกษาเรื่อง “การครองเรือนของศาสนาทั้งสองมีความคล้ายคลึงและแตกต่างกัน” พบว่าศาสนาทั้งสองยอมรับว่าชีวิตครอบครัวเป็นสถาบันตามธรรมชาติของชีวิตมนุษย์ สถาบันครอบครัวต้องมีบรรทัดฐานในการครองเรือนโดยมีหลักคำสอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามอุดมคติของศาสนา บรรทัดฐานในการครองเรือนในลักษณะคุณธรรม จริยธรรม พุทธศาสนาได้ให้กรอบการครองเรือนอย่างยืดหยุ่น โดยเฉพาะการใช้ชีวิตในสังคมเมืองด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้หญิงไทยในปัจจุบัน จึงต้องผันตัวเองไปทำงานเพื่อหาเงินช่วยครอบครัวอีกแรงในขณะเดียวกันเมื่อผู้หญิงมีบทบาทหน้าที่ ไม่ใช่เพียงดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกภายในครอบครัวเท่านั้น แต่จะต้องทำอีกบทบาทเพื่อหารายได้เข้าครอบครัวจึงส่งผลให้การทำหน้าที่ของภรรยาและแม่ลดลง ซึ่งบางครั้งอาจไม่เป็นไปตามความคาดหวังของผู้ได้ชื่อสามีและสมาชิกภายในครอบครัวเข้าใจ และการมีการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระภายในบ้านซึ่งกันและกันก็จะไม่มีปัญหาและในทางตรงกันข้ามหากขาดความเข้าใจ และมีความคาดหวังโดยไม่คำนึงถึงบทบาทหน้าที่แท้จริงของภรรยาแล้วอาจเกิด

^{๑๔} พระบุญแทน ชันส์ศรี, “ศึกษาเปรียบเทียบหลักคำสอนเกี่ยวกับการครองเรือนในพุทธศาสนาและศึกษาเปรียบเทียบหลักคำสอน เกี่ยวกับการครองเรือนในพุทธศาสนาและศาสนาอิสลาม”, *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล), ๒๕๓๙.



ปัญหาขึ้นได้

บทบาทของครุศาสตร์ที่ทำงานด้านการนำหลักพุทธธรรมมาให้สตรีได้เรียนรู้และปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาสตรีในสังคมไทยปัจจุบันในมหาปชาชาติเถรีวิทยาลัยในสังฆราชูปถัมภ์ในปัจจุบัน เสดียรธรรมสถาน เป็นองค์กรนำร่องสร้างสตรีที่เป็นคนดีให้สังคมไทยปัจจุบัน หลักพุทธธรรม แนวคิดทฤษฎีเพื่อการแก้ปัญหาและการพัฒนาองค์กรสตรีในสังคมไทย คือ มีหลักศีล ๕ ศีล ๘ หลักความอ่อนน้อม ซื่อสัตย์ อุตุน ขยัน สามัคคี ควรมีฆราวาสธรรม ๔ และควรมีหลักไตรสิกขาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา โดยนำหลักพุทธธรรมมาแก้ปัญหา คือ ๑) หลักอริยสัจ ๔ ๒) หลักพรหมวิหาร ๔ ๓) หลักสังคหวัตถุ ๔ ๔) หลักสาราณียธรรม ๕) หลักเบญจศีล สอดรับกับฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์^{๑๙} กล่าวถึงว่า พระพุทธศาสนาได้ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญขึ้นในปรากฏการณ์ทางจิต พบว่า การยอมรับว่าการหลุดพ้นทางจิตนั้นเป็นสิ่งที่อยู่เหนือการจำกัดขอบเขตทางเพศ สตรีหม้ายหรือสตรีที่มีแต่บุตรมิได้เป็นสิ่งที่น่าอับอายของสังคม ในทางตรงกันข้ามสตรีเหล่านี้มีความเคารพในตนเอง และไม่ต้องตกเป็นที่ครหาและรังเกียจของสังคมอีกต่อไป

๖. ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเห็นว่า มีข้อที่เราจะสามารถนำแนวคิดเรื่องความทุกข์และแก้ไขปัญหาความทุกข์ของสตรีไปประยุกต์ใช้ในให้เกิดประโยชน์ในสังคมได้ โดยเฉพาะในด้านการนำหลักธรรมที่จำเป็นสำหรับการแก้ไขปัญหา และมุมมองอื่นที่เป็นข้อเสนอของพระพุทธศาสนา แต่ก็เห็นว่า ยังมีประเด็นที่สังคมน่าจะนำไปประยุกต์ใช้ ถ้ามีความพร้อมในทุกๆ ด้าน การศึกษาวิจัยเชิงพุทธบูรณาการในครั้งนี้นี้ ก็จะเป็นการดี จะได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากกว่านี้

๒. ข้อเสนอแนะในการทำศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหลักธรรมที่เกี่ยวข้องทุกข์ของสตรีเชิงมานุษยวิทยา ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

๒. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้หลักธรรมที่เกี่ยวข้องทุกข์ของสตรี ในพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาแก้ไขปัญหาความทุกข์ของสตรีในสังคมไทยอย่างจริงจัง

^{๑๙} ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์, *มาตสรีในพระพุทธศาสนา*, (กรุงเทพฯ: มานวชน, ๒๕๒๘), หน้า ๔๒-๔๓.



บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

จำเนียร ทรงฤกษ์. **ชีวประวัติพุทธสาวิกา**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : จัดพิมพ์โดยมูลนิธิเพื่อนวลแม่พัว ทรงฤกษ์, ๒๕๕๓.

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. **maatstree in phra phutthasana**. กรุงเทพมหานคร: สารมวลงชน, ๒๕๒๘.

ดิน ปรัชญพฤทธิ. **การบริหารการพัฒนา ความหมาย เนื้อหา แนวทาง และปัญหา**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

ปรีชา ช่างขวัญเย็น. **stree in kammer tawan ok**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

วรทัศน์ วัชรวิสี. **mae chee sananee seethay sut** สาวิกาแห่งสวนสันติภาพ. กรุงเทพมหานคร : ดอกไม้แก้ว, ๒๕๔๕.

(๒) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

พระบุญแทน ชันธุ์ศรี. “ศึกษาเปรียบเทียบหลักคำสอนเกี่ยวกับการครองเรือนในพุทธศาสนาและศาสนาอิสลาม”. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๙.

พระมหานงค์ อัมไพ. “การศึกษาวิเคราะห์คำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมกับการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของคุณแม่สิริ กรินชัย”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖.

เพ็ญแข บัวภา. “การป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรงทางเพศต่อสตรีตามหลักพระพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

สโรชา คุณธิพงษ์. “การศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาสตรีตามทัศนาของแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

(๓) สัมภาษณ์ :

สัมภาษณ์ พระครูบวรคณานุศาสน์. ผู้อำนวยการมหาปชาบดีเถรีวิทยาลัยในสังฆราชูปถัมภ์ ดร.แม่ชีดวงพร คำหอมกุล รองผู้อำนวยการ อาจารย์สุณี เนียมสวัสดิ์ คณาจารย์ แม่ชีถนอม จิตมณี คณาจารย์ รศ.ดร.แม่ชีไพเราะ ทิพย์ทัศน์ คณาจารย์ แม่ชีสุจิตรา ตาลกนกธารา นิสิต และอาจารย์ศรีสลับ อุปมัย คณาจารย์. ๘ ธันวาคม ๒๕๕๘.

สัมภาษณ์ แม่ชีฝน พาโวย์. ผู้ปฏิบัติธรรม นางสาวณัฐนิชา ทรรคนะวรี ผู้ปฏิบัติธรรม นางสาวชุกา มาลา ผู้ปฏิบัติธรรม นางสาวยลดา ตะเคียนราม อุบาสิกา และนางสาวธีราภรณ์ หวดไธสง อุบาสิกา. ๙ ธันวาคม ๒๕๕๘.



(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชดำรัสในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินแทน
พระองค์ทรงเปิดโครงการรวมพลังสตรีไทย เทิดไถ้องค์ราชินี และพระราชทานวันสตรีไทย ณ
อาคารใหม่สวมอัมพร พระราชวังดุสิต วันศุกร์ที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๒๖. แหล่งที่มา [http://www.
gender.dip.go.th](http://www.gender.dip.go.th) [๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕].